

Корнута Л.М.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри адміністративного та фінансового права, аспірантка*

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ В УКРАЇНІ

Одним із важливих засобів забезпечення ефективної та правомірної діяльності державних службовців є дисциплінарна відповідальність як вид юридичної відповідальності, що застосовується до державного службовця. Дисциплінарна відповідальність державного службовця має важливе практичне значення, тому законодавче врегулювання даного питання є обов'язковим. Важливим є не лише визначення підстав та видів відповідальності, що можуть застосовуватися до держслужбовця за порушення встановлених норм, або за їх невиконання, але і сам порядок застосування такої відповідальності та механізм його реалізації. Законодавець повинен водночас забезпечити охорону норм права та відновлення порушеного права чи інтересу людини та громадянина. Але, в той же час, державний службовець повинен бути захищений від дій, вчинків чи рішень керівників, що суперечать закону і, в свою чергу, до дисциплінарної відповідальності він може притягуватися виключно у зв'язку із вчиненням дисциплінарного проступку, в порядку чітко визначеному чинним законодавством. Виходячи з викладеного, необхідно зазначити, що законодавче закріплення дисциплінарної відповідальності має важливе значення для практики реалізації механізму притягнення державного службовця до відповідальності, законодавець повинен чітко регламентувати сам порядок застосування відповідальності та чітко визначити її види.

Інститут державної служби є міжгалузевим правовим інститутом, державно-службові відносини якого регулюються нормами різних галузей як публічного так і приватного права, у тому числі нормами трудового права. Так, ряд питань дисциплінарної відповідальності державних службовців регулюється нормами трудового права (Ківалов С. В. Публічна служба в Україні: Підручник / С. В. Ківалов, Л. Р. Біла-Тіунова – Одеса: Фенікс, 2009, с. 275). Окрім того, для окремих видів державних службовців дисциплінарна відповідальність передбачається дисциплінарними статутами (Дисциплінарний статут прокуратури України, Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України, Дисциплінарний статут митної служби України, дисциплінарний статут збройних сил України, Дисциплінарний статут служби цивільного захисту).

Оскільки дисциплінарна відповідальність державних службовців має регламентуватися саме нормами адміністративного права, тому основним нормативним актом в сфері дисциплінарної відповідальності державного службовця має бути Закон України «Про державну службу» від 16. 12. 1993 року (Закон України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 р. № 3723-ХІІ // Режим доступу – <http://zakon.rada.gov.ua>). Так, згідно ст. 14 Закону, підставою для дисциплінарної відповідальності державних службовців є: а) невиконання чи неналежне виконання службових обов'язків; б) перевищення своїх повноважень і порушення обмежень; в) здійснення вчинку, який порочить особу як державного службовця або дискредитує орган, в якому він працює. До державних службовців, крім дисциплінарних стягнень, передбачених законодавством про працю України, можуть застосовуватися заходи дисциплінарного впливу, а саме: 1) попередження про неповну

службову відповідність; 2) затримка до одного року у присвоєнні чергового рангу або у призначенні на вищу посаду. Важливо звернути увагу на те, що зазначені заходи є заходами дисциплінарного впливу, а не заходами дисциплінарного стягнення, тому, застосування вказаних заходів дисциплінарного впливу не виключає можливості застосування, одночасно заходів дисциплінарного стягнення, що визначаються Кодексом законів про працю України.

Проблемою дисциплінарної відповідальності державних службовців є те, що на відміну від кримінальної та адміністративної відповідальності, чинне законодавство не

передбачає переліку посадових проступків, за які, власне, вона й наступає. Це зумовлено надзвичайною різноманітністю таких проступків. Питання щодо наявності чи відсутності посадового проступку у кожному конкретному випадку вирішує керівник державного органу, виходячи з обставин конкретної справи. Такий порядок є порушенням конституційних норм, адже, згідно п. 22 ст. 92 Конституції України діяння, що є дисциплінарними правопорушеннями та відповідальність за них повинні визначатися виключно законами України (Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Режим доступу – <http://zakon.rada.gov.ua>). Законодавець зробив спробу врегулювати дану проблему в статті Закону «Про державну службу» від 17.11.2011 року, що вступає в дію з 2013 року, що є позитивним фактором, адже конкретизація дисциплінарних проступків є необхідним елементом становлення інституту державної служби.

Проте, не дивлячись на певні зміни та доповнення, що відбуваються на законодавчому рівні, правове регулювання дисциплінарної відповідальності державних службовців нормами трудового права та відповідними нормативними актами не відповідає сучасним підходам реформування публічної влади та публічної служби України, а в окремих випадках й зовсім порушує конституційні вимоги. Є необхідним на законодавчому рівні систематизувати норми, які регулюють дисциплінарну відповідальність державних службовців. Адже, згідно норм Конституції України види юридичної відповідальності та відповідні санкції можуть бути визначені та встановлені виключно на рівні законодавчого акту.

Оптимальним в даному випадку є створення кодифікованого акту. Таким актом повинен стати Кодекс правил поведінки державного службовця, який має передбачити чіткий та уніфікований перелік видів дисциплінарних стягнень, які можуть бути застосовані до державних службовців різних видів державної служби.